

Numeryczne i eksperymentalne badanie wytrzymałości ochroniacza pępowiny

Ewelina Ciba, Julita Dopke

Katedra Projektowania Okrętów i Robotyki Podwodnej, Politechnika Gdańska
email: eweciba1@pg.gda.pl, juldopke@pg.gda.pl

STRESZCZENIE: Praca podejmuje problem modelowania numerycznego konstrukcji ochroniacza pępowiny. Porównując wyniki symulacji z badaniami doświadczalnymi przeprowadzono walidację pierwotnie zastosowanego modelu numerycznego oceniając wpływ sztywności kontaktu na końcowe rezultaty. Dokonano oceny wytrzymałości analizowanej konstrukcji i bezpieczeństwa jej eksploatacji.

SŁOWA KLUCZOWE: ochroniacz pępowiny, ROV, modelowanie numeryczne, sztywność kontaktu w MES

1. Przedmiot i zakres pracy

Przedmiotem opracowania jest badanie wytrzymałości ochroniacza pępowiny w stanie roboczym (rozłożonym), w sytuacji obciążenia wynikającego z warunków jego pracy. Ochroniacz to stalowo-laminatowa konstrukcja służąca do osłony kabla zasilającego pojazdu typu ROV, w skład której wchodzi m. in. zespół elementów nazwany teleskopem. Przeprowadzono analizę numeryczną w celu oceny wytrzymałości teleskopu oraz zbadano go eksperymentalnie. Z użyciem metody elementów skończonych dokonano analizy statycznej, przygotowano model nieliniowy uwzględniający kontakty, a laminat zamodelowano jako ortotropową konstrukcję warstwową.

2. Model numeryczny

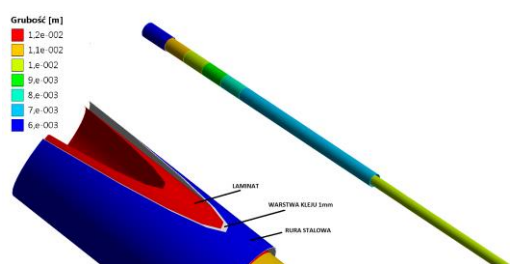
Konstrukcja modelowana – teleskop składa się z połączonych ze sobą dwóch rur laminatowych, o średnicach wewnętrznych $\phi 200$ mm i $\phi 144$ mm, wklejonych w rurę stalową. Zarówno rury z kompozytu, jak i stalową zamodelowano elementami typu SHELL. Klej odwzorowano jedną warstwą 20-sto węzłowych elementów 3D, ponieważ w całej rozpiętości kleju (z wyjątkiem tych zupełnie skrajnych) spodziewano się jednakowego po grubości rozkładu odkształceń i naprężeń. Materiały użyte do budowy obiektu to laminat węglowo-epoksydowy oraz stal nierdzewna 316L, a także klej 3M Resin 2131. Przyjęto liniowe modele materiałowe.

Tabela 1. Stałe materiałowe

Materiał	ρ [kg/m ³]	E [GPa]	ν [-]
stal 316L	8000	200	0.3
3M 2131	1217	3.2e-3	0.4

	ρ [kg/m ³]	E_x [GPa]	E_y [GPa]	ν_{xy} [-]	G_{xy} [GPa]
laminat	1580	131	8.96	0.304	8.07

Rys. 1. Model obliczeniowy konstrukcji

Pojedyncza warstwa laminatu ma grubość 0,2 mm, 70% warstw posiada włókna ułożone naprzemiennie pod kątem $12^\circ/-12^\circ$, pozostałe 30% pod kątem 90° . Liczba warstw zależna jest od grubości rur, która zmienia się zgodnie z rys. 1.

Celem wykonania właściwej analizy należało określić jakim obciążeniem pochodzącym od wody poddany jest teleskop. Obliczenia sił hydrodynamicznych wykonano w osobnej analizie CFD w przypadku złożenia ruchu postępowego okrętu, na którym mocuje się obiekt, z prędkością 2 m/s i kołysań o okresie $T=5,7$ s. Wyniki symulacji zebrano w tab. 2. Siły i momenty to wypadkowe ciśnienia działającego na teleskop, są więc przyłożone do całych powierzchni rur.

Tabela 2. Obciążenia konstrukcji

Rura	F_x [N]	F_y [N]	F_z [N]
$\phi 200$ mm	1598	-1491	2
$\phi 144$ mm	1880	-1257	-10
	M_x [Nm]	M_y [Nm]	M_z [Nm]
$\phi 200$ mm	-3838	-4033	11
$\phi 144$ mm	-9210	-14424	5

Ponadto, konstrukcja na wolnym końcu obciążona jest siłą o wartości $F_{sk} = 2500$ N wywołaną naciąganiem kabla.

W rzeczywistej konstrukcji rury połączone są w sposób umożliwiający złożenie ich jedna w drugą. Wykorzystano do tego stalowe tuleje, zapobiegające możliwości wysunięcia się mniejszej rury, jednak umożliwiające niewielkie ruchy na boki (luzy wynikające z przyjętego rozwiązania konstrukcyjnego). Na potrzeby analizy połączenie to zamodelowano za pomocą kontaktu, sklejono ze sobą obie rury na odcinku o długości w przybliżeniu odpowiadającym wymiarowi podłużnemu tulei.

3. Badania eksperymentalne

Badania doświadczalne przeprowadzono na konstrukcji rzeczywistej wykonanej w jej naturalnej skali. Sposób obciążania polegał na dociążaniu jej wolnego końca siłami w dwóch kierunkach - pionowo w dół i w bok. Wartości sił obciążających wyznaczono numerycznie na modelu analogicznym do opisanego wyżej, zastępując siły hydrostatyczne siłami umieszczonymi na końcu rury o mniejszej średnicy (wartości sił - tab. 3), tak aby sposób i wielkość wyężenia konstrukcji były jednakowe z otrzymanymi w wyniku obciążania konstrukcji siłami hydrostatycznymi.

Tabela 3. Wyliczone wartości obciążenia konstrukcji do badań eksperymentalnych

	F_x [N]	F_y [N]
siła od pępowiny	2500	-
siły dodatkowe	3900	-1900

Rys. 2. Badania eksperymentalne, po lewej: konstrukcja w położeniu wyjściowym z oznaczonymi punktami pomiarowymi, po prawej: sposób podparcia konstrukcji

Pomiarów przemieszczenia konstrukcji (w obu kierunkach) dokonano w każdym z dwóch punktów, w miejscu za połączeniem rur laminatowych – punkt P2 oraz na końcu – punkt P1 (rys. 2). Próbę powtórzono pięciokrotnie, wyniki końcowe ustalono jako wartość średnią.

4. Porównanie i analiza wyników

Analizując otrzymane rezultaty (tab. 4) stwierdzono, że przemieszczenia otrzymane na drodze obliczeń numerycznych są niższe w porównaniu z tymi z pomiarów doświadczalnych. W przypadku punktu P1 różnice są znaczne, zwłaszcza na kierunku X. Patrząc na rzeczywisty sposób odkształcenia teleskopu widać, że bardzo odchyła się rura o mniejszej średnicy, za punktem P2 występuje punkt przegięcia odkształcenia. Natomiast w wyniku analizy numerycznej otrzymano gładko odchylającą się konstrukcję na całej długości.

Tabela 4. Porównanie wyników przemieszczeń w punktach kontrolnych z analizy numerycznej i badań doświadczalnych

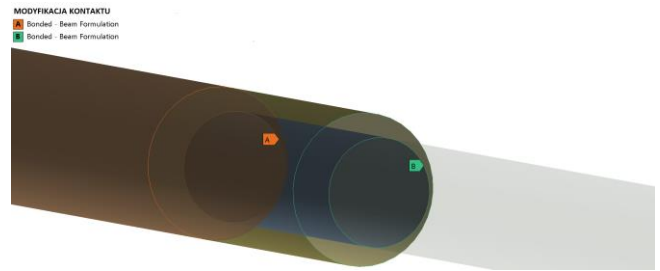
Przemieszczenia [mm] na kierunku X/Y	Analiza numeryczna	Badania doświadczalne
w punkcie P1	661 / -281	914 / -328
w punkcie P2	196 / -85	281 / -132

W związku z powyższym wywnioskowano, że zastosowany w obliczeniach kontakt pomiędzy rurami ma zbyt dużą sztywność w porównaniu z zachowaniem się rzeczywistej konstrukcji w tym miejscu. Należało dokonać zmian parametrów modelu obliczeniowego.

5. Walidacja modelu numerycznego i wnioski

Analiza otrzymanych rezultatów wykazała, że model MES jest niepoprawny. Na skutek tego zastosowany

wcześniej kontakt zastąpiono nowym, powodującym „zszycie” wybranych węzłów z wykorzystaniem liniowych, bezmasowych elementów belkowych o odpowiedniej sztywności (rys. 3). Zmiana ta miała odzwierciedlenie w wartościach przemieszczeń (tab. 5)

Rys. 3. Połączenie rur teleskopu elementami belkowymi

Tabela 5. Rezultaty po zmianie modelu numerycznego

	Przemieszczenia [mm] na kierunku X/Y	Wartości [mm] do porównania
w punkcie P1	941 / -394	(914/-328)
w punkcie P2	207 / -90	(281/-132)

Pomimo nadal występujących różnic w porównywanych wielkościach, poprawiony model numeryczny uznano za dobrze opisujący badane zjawisko. Biorąc pod uwagę znaczne gabaryty konstrukcji (rozpiętość wzdłużna teleskopu ponad 9 m) oraz nie w pełni sztywną podporę zastosowaną w doświadczeniu, a także dokładność wykonania rur z kompozytu otrzymane wyniki są zgodne i miarodajne. Wobec powyższego zasadne jest wykorzystanie modelu do dalszej analizy rozpatrywanej konstrukcji.

6. Podsumowanie

Poprawność modelu pozwoliła określić wielkość naprężeń powstających w konstrukcji. Badania laboratoryjne pokazały, że konstrukcja wytrzyma zadane obciążenie, jednak brak próby niszczącej uniemożliwił ocenę zapasu bezpieczeństwa. Prawidłowy model MES dał możliwość wyznaczenia współczynnika bezpieczeństwa (tab. 6). Eksploatacja konstrukcji jest w pełni bezpieczna.

Tabela 6. Maksymalne, lokalne naprężenia powstające w konstrukcji; zapas bezpieczeństwa

Naprężenie [MPa]	Wartości referencyjne [MPa]	Wsp. bezp.	
na kierunku X (warstwa 50)	-370	2034/-1241	3.3
na kierunku Y (warstwa 49)	45	60/-195	1.3

Literatura

- [1] Kurnik W., Tylikowski A., *Mechanika elementów laminowanych*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, Warszawa 1997.
- [2] Godzimirski J., *Wytrzymałość doraźna konstrukcyjnych połączeń klejowych*, Wydawnictwo Naukowo Techniczne, Fundacja "Książka Naukowo-Techniczna", Warszawa 2002.
- [3] Dokumentacja programu ANSYS.